

11/2016

XEB-10

Měsíčník sci-fi, fantasy a hororu

ZAHRANIČNÍ POVÍDKY

Vandana Singhová
Sómadéva:
Sútra Nebeské řeky
Anil Menon
Do noci
Priya Sharma
Hadry, kosti

ČESKÉ POVÍDKY

Ľudovít Plata
Nevěsta chladného severu
David Šenk
Instantní jogíni,
instantní budoucnost
Pavel Urban
Tři kapky denně
Júlie Nováková
Spiknutí hrdliček

PUBLICISTIKA

Dr. Sámí Ahmad Khan
Cesta světem indické SF
Jan Toman
Život, vesmír a vůbec
Alistair Rennie
Meč a magie
Tomáš Miklica
Česká filmová fantastika
na přelomu věků

Cena: 95 Kč - 4, eura

Indrapramit Das
Múzy Šujedanu 18

S.R.O.

Levně, rychle a kvalitně bez zbytečných časových nároků Vám poradíme se zavedením a zajistíme/udržíme certifikaci nejen následujících systémů jakosti :

Řízení kvality	dle ISO 9001
Enviromentální management	dle ISO 14001
Management BOZP	dle BS OHSAS 18001
Ochrana Informací ISMS	dle ISO 27001

*** * ***

Při certifikaci dlouhodobě spolupracujeme s United Registrar of Systems Czech, s.r.o., která je pod akreditací UKAS (United Kingdom Accreditation Service), což je garancí nezávislosti a odborné kompetence auditorů.

*** * ***

Pro naše klienty jsme schopni zajistit i provádění nezávislé revizní a inspekční činnosti, sledování měnící se legislativy (zejména ad OHSAS 18001 a ISO 14001) a zajištění rizik hospodářských a podnikatelských rizik.

*** * ***

Předplatitelé časopisu XB - 1 mají automatickou slevu 10 % na služby QSJ s.r.o.

po celý rok 2016

WWW.QSJ.CZ

XB1

Měsíčník sci-fi, fantasy a hororu

Obsah

Zahraniční SF

Vandana Singhová: Sómadéva: Súra Nebeské řeky	3
Anil Menon: Do noci	9
Priya Sharma: Hadry, kosti	14
Indrapramit Das: Múzy Šujedanu 18	22

Domácí SF

L'udovít Plata: Nevěsta chladného severu	29
David Šenk: Instantní jogíni, instantní budoucnost	42
Pavel Urban: Tři kapky denně	53
Julie Nováková: Spiknutí hrdliček	56

Publicistika

Dr. Sami Ahmad Khan: Cesta světem indické science fiction	58
Jan Toman: Život, vesmír a vůbec. Co je vlastně život...	61
Alistair Rennie: Meč a magie	65
Tomáš Miklica: Česká filmová fantastika na přelomu věků	67

Fantastická věda

Eta-Carinae – hvězda převlečená za supernovu; Jak přečíst zavřenou knihu; Curiosity pojede objížd'kou; Proč přibývá bílých kosatek	64
--	----

Filmfaroniáda

<i>Filmové premiéry; Neon Demon; Želvy ninja 2; Návštěvníci 3: Revoluce; Železný obr; Klapka!</i>	70
---	----

Vivisektor

<i>Čtenáři čtenářům; Tom Perrotta: Pozůstalí; Sarah J. Maasová: Dvůr trnů a růží; Neil Smith: Třinácté nebe; Ruth Hatfieldová: Kniha bouří; František Kotleta: Velké problémy v Malém Vietnamu; Vladimír Šlechta: Kukaččí mláďata; Christopher Row: Sfinga; Peter Newman: Tulák; Caroline Wallaceová: Nalezení ztracené Marty; Nové knihy</i>	74
---	----

Šéfredaktor

Vlado Ríša

risa@casopisxb1.cz

Zástupce šéfredaktora

Jaroslav Jiran

jiran@casopisxb1.cz

Redaktor

Martin Šust

sust@casopisxb1.cz

Časopis XB 1 s.r.o.

Praha 1, Nám. Republiky 1081/7

PSČ 110 00

www.casopisxb1.cz

Tisk

tmv a. s.

Distribuce

společnosti holdingu PNS a. s.

prodejny firmy Relay

Předplatné

SEND s.r.o.

(www.send.cz/casopis/728/xb1)

Číslo vychází 5. 11. 2016

© Casopis XB1 s.r.o.

ISSN 1804-6606

MK ČR E 19853

Přetisk a jakékoli šíření povoleno
jen se souhlasem vydavatele.

Titulní strana Jan Štěpánek

Indie, země fantastice zaslíbená

Zkušenosti čtenářů našeho časopisu s „indickou fantastikou“ paradoxně začínají a mnohdy i končí povídkovým cyklem Iana McDonalda v originále shrnutým do sbírky *Kyberabadské dny*, jenž rozvíjí bohatý svět budoucí Indie z autorova románu *Řeka bohů*. Do indické budoucnosti jsme měli možnost nahlédnout rovněž v novele Elizabeth Bearové v minulém ročníku, ovšem stejně jako u Iana McDonalda, i zde šlo o pohled zvenčí, o dílo autora celosvětově dominantní anglo-americké fantastiky, se kterou má český čtenář zkušenosti naopak neobyčejně bohaté. Podobné práce motivovaly nejen americké čtenáře ke zvýšenému zájmu o tvorbu indických autorů fantastiky. A protože Indie má jako bývalá anglická kolonie k celosvětově nejrozšířenějšímu jazyku současnosti blízko, je to jen krůček k anglicky psané tvorbě spisovatelů, z nichž jsme vám v letošním speciálu nabídli jen nepatrný vzorek. I tak však jde o jeden z nejobsáhlejších českých exkurzů do fantastiky jedné z největších a především nejlidnatějších zemí naší planety. Země v mnoha směrech dodnes navýsost exotické - i v době neustále sílící globalizace. Nicméně indická fantastika se samozřejmě neomezuje pouze na tvorbu psanou anglicky, naopak je stejně jako země samotná roztržštěná do množství regionálních pojetí, což jí našeho pohledu dává užasnou a v mnoha směrech stále nepoznanou diverzitu přístupů a témat. Anglo-americká fantastika je oproti tomu do značné míry unifikovaná, a tak v posledních letech s nadšením vítá vlivy, které do ní přináší spisovatelé z jiných zemí, především autoři z Číny, Indie a dalších asijských kultur.

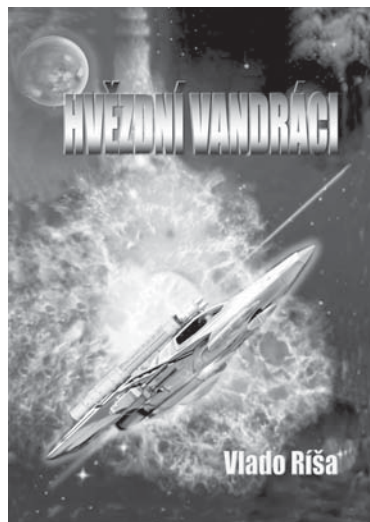
Přes veškerou rozmanitost indické fantastiky můžeme i v ní nacházet společné prvky. Jedním z nich je kupříkladu morální poselství, jež se tu více či méně skrytě nese v nemalém množství prací psaných indickými autory. A přestože se regionální indické fantastice z pochopitelných důvodů nedaří tak bohatě ovlivňovat západní fantastiku, může ovlivňovat alespoň indické autory píšící anglicky a jejich prostřednictvím i celosvětové dění v dnes tak bohatě kvasící vědecko-fantastické literatuře. Jistě, silný vliv autorů z exotických zemí a s tím spojená roztržštěnost kdysi tak sevřené západní fantastické scény může být trnem v oku konzervativně smýšlejícím autorům i čtenářům, ovšem posuďte sami na povídkách z tohoto čísla, zda přece jen nejde o vítané oživení. Vždyť vědecko-fantastická literatura by měla být otevřená všem novým myšlenkám a vlivům, když ne ona, tak která jiná?

Martin Šust

Cena M. Švandrlíka

Letošní září byla počtvrté předána Cena Miloslava Švandrlíka; soutěž o nejlepší humoristickou knihu organizuje Obec spisovatelů ČR a Městská část Praha 11. Třetina přihlášených titulů příslušela do žánru fantastiky (porotce zaujala *Rozmarná fantastika* editorek Kataríny Čavojové a Lenony Štibliaríkové nebo *Pirát jménem Šampaňský* Petry Štarkové) – a patřilo jim i finále. O hlavní ocenění se podělil pohádkový příběh Aleny Kastnerové *O nevyřádném dědečkovi* (Mladá fronta) s románem *Vysmátá koza aneb Přízrak krásné modelky* (I+D Design) od Ivany Vostrákové: duchařská detektivka si pohrává se světem modelingu. Čestné uznání obdržely fejetony Zdeňky Ortové *Koukejte do výstřihů* a space opera Vlada Ríši *Hvězdní vandráci* o pašerácích mimozemských artefaktů, přičemž při planetárních dobrodružstvích budoují váleční roboti. Protože autor byl během soutěže pověřen funkcí předsedy poroty, ocenění se vzdal, byť *Hvězdní vandráci* získali od všech lektorů nezpochybnitelnou pochvalu. Ostatně, přesvědčte se sami!

Všefandomová maškaráda

Klub Terryho Pratchetta a CZ Kontinuum Star Trek fan klub vás zvou na další ročník Všefandomové maškarády, který se bude konat v pátek 11. listopadu 2016 od 20.00 hodin v KD Barikádníků (Saratovská 20, Praha 10, zastávka MHD „Strašnická“, tramvaj č. 7, 26, metro A). Prostory akce budou

pro hosty k dispozici od 19.30 hodin.

Vstupné je 300 Kč, v předprodeji 250 Kč. Vstupenky si můžete objednat či rezervovat na e-mailu vehali@discworld.cz. Výtěžek z maškarního bálu bude tradičně věnován AD Centru na výzkum Alzheimerovy nemoci v České republice. Klub Terryho Pratchetta výzkum této nemoci podporuje již od roku 2011 a dosud bylo za jeho pomoci na tento výzkum přispěno několika stovkami tisíc korun.

27. ročník soutěže O Stříbřitělesklý halmochron

1. *Zábrodský Vladimír* Simplonské tunely
2. *Vavříčka Jan* Nervy v čokoládě
3. *Labský Viktor* Temná hmota magické noci
4. *Vosáhlo Filip* Zpozdivel
5. *Klepal Petr* Zblesky budoucnosti
6. *Klimeš Ladislav* Interview s Cestovatelem
7. *Škrobánek Michal* Kniha zítřků
8. *Kadlček Jan* Z hlubin času
9. *Koreček Martin* Den v bludišti času
10. *Matějovský Bohumil* Třicet roků

Cena Karla Čapka Mikropovídka

Radmila Tomsů: Škvarky
– udělena cena Pulec

Krátká povídka

Petr Bělohrad: A jeho plášť byl z ptačích per...
– udělena cena Pulec

Povídka

Veronika Barborková: Zahrada
– udělena cena Mlok

Novela

Sirotek Michal: Nachové pustiny
– udělena cena Pulec

CENA MLOK za zásluhy Martin Šust

CENA LUDVÍK Egon Čierny

Sómadéva: Súra Nebeské řeky

(SOMADEVA: A SKY RIVER SUTRA)

Jsem Sómadéva.

Kdysi jsem býval muž, básník a vypravěč, ale dnes už jsem dlouho mrtv. Žil jsem na severu Indie v jedenáctém století křesťanského věku. Tenkrát jsme o tom bájném stroji, o udan-khatole, lodi, jež létá mezi světy, mohli jen snít. Tenkrát byli vidjádharové přebývající v nebesích pouhým mýtem a náleželi jiné realitě než my. A jediná křídla, na nichž jsem se mohl vydávat na cesty, byla křídla mé představivosti...

Kým nebo čím jsem dnes, v tomto věku, kdy se létání mezi světy stalo samozřejmostí? Kdo mne to povolal k existenci v tomto malém, stísněném prostoru s hladkými kovovými povrchy a kulatým okénkem, za nímž se rozprostírá nekonečné pole hvězd?

Chvilí mi trvá, než si povšimnu Íši. Leží na své palandě, vlasy má rozhozené na polštáři a pozoruje mne.

A pak se mi vybaví, jak jsem se v tomhle prostoru probudil poprvé a vůbec nic jsem nechápal. Íša mi tehdy vyprávěla, že mě znovu stvořila. Přčetla si knihu, kterou jsem napsal, osmnáctisvazkový soubor lidových vyprávění, mýtů a pověstí, a patnáct set let po mé smrti se do mě zamilovala. Má kniha se jmenovala *Kathásaritságara*: Oceán z řek příběhů.

„Tu si pamatuješ?“ ptala se mě Íša úzkostně, jen co jsem poprvé otevřel oči.

„Samozřejmě že si ji pamatuji,“ přisvědčil jsem jí, neboť mě mezitím zaplavil příval vzpomínek.

Kathásaritságara byla moje životní dílo. Prochodil jsem celou severní Indií, putoval jsem, kam mě vedly zvěsti o Ztraceném rukopisu, s nasazením života jsem zpovídal vrahy a demony, mámil příběhy na stařenách i kojících matkách, na kupcích i vladařích. Nashromážděné historky jsem pak uspořádal do složitě propletených kompozic. V mé knize se rodí příběhy uvnitř příběhů – hlavní vypravěč vykládá příběh, jehož postavy vyprávějí zase další příběhy a tak pořád dál. Pozdější vypravěči se odkazují k příběhům předchozích; až nakonec nezůstane jediný, jenž by zároveň nebyl sám účasten na ději. Kostry příběhů spolu utvářejí komplikovaný, mnohonásobně provázaný ornament a první ze všech příběhů vypráví o tom, jak vznikla *Kathásaritságara*.

Započal jsem své dílo kvůli sobě, proto, že v mém vlastním životě tkvěla záhada, avšak má práce se stala z lásky konaným úkolem, pokusem o záchranu lidského života. Splétal jsem z příběhů záchrannou síť, abych v ní zadržel ženu, kterou jsem miloval. Nikdy bych si nepomyslel, že patnáct století po mé smrti si má slova přečte úplně jiná žena a zamiluje se do mne.

Při našem prvním setkání mi Íša řekla, že mne stvořila, abych jí byl společníkem na cestách mezi hvězdami. Chce se stát Sómadévou své doby, putovat od planety k planetě napříč galaxií, již nazýváme Nebeská řeka, a sbírat příběhy. Jak jsem byl překvapen, když jsem uslyšel, že existují další obydlené světy s hojností příběhů! Íša mi vysvětlila, že mého ducha zajala do drahocenné křišťálové schránky. Schránka má dlouhá vnímavá vlákna, podobná hmyzím tykadlům, jež mi umožňují vidět, slyšet a čichat, a tak mohu světy, na které zavítáme, zakoušet naplno.

„Jak se ti povedlo vyrvat mého ducha smrti a minulosti? Což jsem se do této kouzelné schránky převtělil?“

Íša však zavrtěla hlavou.

„Není kouzelná, Sómadévo. Ach, nemůžu to vysvětlit. Ale pověz mi, musím to vědět. Proč jsi nevensal do *Kathásaritságary* i svoji postavu? A kdo je doopravdy ten tvůj vypravěč, Gunádhja? Víš, že v tom vězí nějaká záhada –“

Íša se pořád na něco vypyťává. Když jsme spolu sami, často se takhle rozohní. Z hloubi duše jí toužím pomoci, tomu ztracenému děcku vzdálené doby.

Gunádhja má vzezření skřeta a to on je vypravěčem *Kathásaritságary*. Podle mého podání byl Gunádhja služebníkem samotného Šivy, byl však proklet a znovu se narodil na Zemi jako smrtelník. Aby se vykoupil, dostal za úkol vyprávět mnohem větší příběh, Brhatkathá, v němž celá *Kathásaritságara* nepředstavuje víc než pouhý list. Bylo mu však zapovězeno hovořit a psát sanskrtem i každým jiným lidským jazykem. Jednoho dne narazil na toulce lesem na sešlost masožravých démonů – písáchů. I ukryl se před nimi a naslouchal jim a naučil se jejich podivnému jazyku. Když přišel čas, zapsal ono veliké vyprávění, Brhatkathá, vlastní krví do knihy ze stromové kůry řečí písáchů.

Říká se, že byl přinucen svůj rukopis spálit – jen jednu část prý v poslední chvíli vytáhl z ohně jeho žák. Léta jsem byl tomu zbylému zlomku na stopě, vypátral jsem však jen několik nahodilých stran a nádavkem získal neúplné vzpomínky těch, kdo spatřili originál anebo z něj slyšeli vyprávět útržky. Z toho mála jsem pak zrekonstruoval své vyprávění, jež jsem nazval *Kathásaritságara*. V tom všem jsem byl poslušen starobylé indické tradice, podle níž je autor kompilátorem, jenž mluveným i psaným slovem šířené historky přizdobuje, brousí a uspořádává a jednotlivé střípky svého vědění vkládá do úst mnoha smyšleným vypravěčům, aby tak jejich prostřednictvím přivedl na svět příběhy.

Ve většině starých děl jde autor ještě o krok dál – vstoupí sám do svého vyprávění, jako herec na scénu.

A to je první bod, v němž jsem tradici porušil. Nemám v příhodách *Kathásaritságary* svoji úlohu. A Íša chce vědět, proč.

Občas Gunádhju, svého vypravěče, vnímám tak, jako jiní lidé vnímají duchy. Cítím vedle sebe jeho přítomnost. Je mezi námi záhadný vztah, kterému nerozumím. Všechny ty roky přichází do mých snů, vyplňuje mezery v mých příbězích, nebo zase vypráví věci, jež protiřečí tomu, co jsem zapsal já. Je to můj našeptávač a někdy to bývá on, kdo plně vládne mým jazykem. Celou dobu přede mnou skrývá mnohá tajemství, mučí mne zámlkami v mezerách mezi slovy. Možná jen čeká, až přijde pravý čas.

„Nevím,“ přiznávám Íše. „Nevím, proč jsem do svého vyprávění nevložil svoji postavu. Snad jsem si myslel, že postačí, když z příběhů rozhodím síť, do níž bych lapil svou královnu. Abych ji zachránil před smrtí –“

„Povídej mi o ní,“ zaprosí Íša. Ví o Súrjavatí všechno, ale chce to slyšet ode mě. Pořád dokola.

Vzpomínám si...

Na jeden balkon, je vysoko, otevřený a bez mříží. Horský vzduch je omamný jako víno. Pod námi ve vnitřním dvoře se na slunci suší na obrovských oranžových hromadách meruňky. Za zdmi dvora je slyšet mužské hlasy a řinčení oceli, jak se vojáci cvičí ve svém vrahounském řemesle. To se král chystá do bitvy proti vlastnímu synovi, jenž zatoužil po trůnu a nemůže se dočkat, až si pro jeho otce přijde smrt. Já tu jsem ale kvůli královně. Stojí na balkonu u vysoké kamenné vázy a zalévá tulsi, posvátnou bazalku. Má na sobě dlouhou sukni syté, temně rudé barvy a přes bohatě vyšívanou tuniku si přehodila zelený šál. Její štíhlé prsty se chvějí; když ke mně pozvedne zrak, v strnulém pohledu se jí zračí utrpení. Služebnice kolem ní marně přešlapují, neschopny ulevit jí od bolesti. Konečně usedne, přes obličej si přitáhne cíp závoje z jemného hedvábí. Nepatrným pohybem ruky mi pokyne, abych začal s příběhem, jenž jí na okamžik vyhladí starostlivě stažené čelo.

To pro ni jsem upředl svou pavučinu příběhů. Den co den má díky ní důvod zapomenout na své zoufalství, důvod zůstat o den déle naživu. Den co den se do ní nechává polapit, po každé o něco upoutanější. Jsou i dny, kdy na ni úzkost doléhá přespříliš, takže prolomí kouzlo příběhu a pověří mne docela jiným úkolem. Ale dnes, toho dne, na nějž se rozpomínám, abych Īše vyhověl, si Súrjavatí jednoduše přeje poslouchat, co jí vyprávím.

Myslím, že tenkrát, před těmi patnácti sty lety, jsem stran Súrjavatí udělal chybu. Možná, že kdybych do *Kathásaritságary* vepsal svou postavu, pochopila by, jak moc potřebuji, aby zůstala naživu. Vždyť i Vjása, autor nesmrtelné *Mahábháraty*, byl stejnou měrou účastníkem vyprávěného děje jako jeho kronikářem. A totéž platí o Válmíkim, jenž napsal *Rámajánu* a zároveň byl postavou svého eposu, jeho aktérem.

A tak to nyní poprvé učiním i já – vepíši se do *tohoto* příběhu. Dost možná, že právě v tom spočívá tajemství, jak lze měnit běh událostí v jejich průběhu. A konec konců i já mám svou potřebu smyslu a určení. Gunádhjův duch vedle mě mlčky přitakává na souhlas.

Īša sedí v kajutě lodi a s ustaraným pohledem si vjíždí prsty do vlasů. Jako vždy je plná neklidu. Navzdory všemu, s čím se mi svěřila, mohu jen hádat, co hledá, kvůli čemu skládá mýty a báje obydlých světů do vlastní mozaiky. Já těmi labyrinty příběhů, jež jsem vytvořil, bloudím v naději, že na jejich konci naleznu svoji Īšu, svou Súrjavatí.

Pokud vím, Īšu obzvláště zajímají příběhy o původu a o předcích. Myslím, že je to tím, že neví nic o vlastní rodině. Jako mladá dívka se stala obětí vykradačů minulosti. Vzali jí všechny vzpomínky a ty jsou teď roztroušené všude možně, v zábavních představeních, v rozhovorech neznámých lidí, ve falešných vzpomínkách imitátorů. Připravili ji o totožnost tak důkladně, že i kdyby na své vzpomínky někde náhodou narazila, nic by jí neřekly. Jak ukrutná je tahle doba, a jak je úžasná, mohou-li se dít takové věci!

Na svých tuláckých cestách zatím Īša o své rodině nezjistila nic. Má jedinou stopu, řadu omšelých, starobylých knih –

osmnáct svazků *Kathásaritságary*. Podle všeho se zdá, že je to její jediné dědictví, víc jí toho po nájezdu lupičů nezbylo. Stránky knih jsou zažloutlé a chatrné, písmo vybledlé či proměněné v prach. Značnou část svého mládí tak strávila tím, že se učila ztracenému umění číst, luštila zapomenutá písma dnes již mrtvých jazyků. Na vnitřní straně desek prvního svazku je vybledlý vpisek, stojí tam jméno: Vandana. Stejná ruka pak na okraje textu připisovala poznámky. Některý z mých předků, myslí si Īša.

Proto ji tolik přitahují příběhy o původu. Doufá, že když bude naslouchat historkám druhých lidí o tom, odkud pocházejí, zjistí tak něco i o sobě.

Tolik jsem pochopil na první výpravě, kterou jsem s Īšou podnikl. Když mne povolala k existenci, vydali jsme se na svět nazvaný Jesanli. Bylo tam několik městských států, všechny se k nám však chovaly nepřátelsky. Nikdo se neměl k tomu, aby se nás ujal, dokud jsme nenarazili na Kihy, nomádský pouštní kmen, který pěstoval tradici pohostinství. Žádní obyvatelé této planety se valně nevěnují umění ani řemeslům, neznají technologie, nemají kulturu ani vzdělání. Pouze Kihové přechovávají zvláštní poetické příběhy. Povím vám první z nich.

Před dávnými časy žili naši předkové v téměř úplné tmě, na jakémsi horkém, stísněném místě. Nevypadali jako my. Nebyli to ani muži, ani ženy, měli jinou tělesnou podobu. Špatně viděli, a tak žili v ustavičném strachu, a kdykoli se jeden ocitl příliš blízko druhému, ihned od sebe s hrůzou odskočili. Jako by se při každém takovém přiblížení děsili, že do jejich osobního prostoru vtrhne nepřítel nebo cizinec. Představte si spoustu lidí, kteří nemluví žádným jazykem a jsou nuceni žít v přelidněné, tmavé jeskyni, když přitom každá nahodilá srážka je pro ně noční můrou – neboť právě takhle to pocítovali.

Strach se stal jejich fyzickou součástí, jako by byl břemenem, které vláčeli na zádech.

Ale vždy jednou za čas došlo ke srážce, při níž to k sobě přimáčklo dva i více jednotlivců dost blízko, aby se těma švidravýma očima skutečně zhlédli, i když jen rozmazaně. V těch vzácných momentech dokázali spatřit v druhých sami sebe, spojit se s nimi a sblížit se. Časem si vytvořili malé, pevně stmelené rodinné klany. Pak už nepotřebovali vláčet svá břemena strachu, a když se jich zbavili, jejich tma se změnila ve světlo.

Ano, ano. Slyšeli jste dobře. Třebaže dál žili namačkaní ve světě, který byl horký, těsný a tmavý jako pec, navzdory všemu z nich vyzařovalo světlo.

Když si Īša to podobenství vyslechla, rozzářily se jí oči. Vložila Kihům, že jejich příběh v sobě nese skryté významy, že je v něm obsaženo tajemství toho, jak hoří hvězdy. Kihové jejímu vysvětlení zdvořile naslouchali a pak jí poděkovali za její příběh. Īša chtěla vědět, kde tu legendu poprvé slyšeli, ale taková otázka jim nedávala smysl. Později mi Īša vysvětlila, že jelikož Kihové nepoužívají technologie, museli kdysi přebývat v nebesích.

Kihové vyprávěli Īše svůj příběh, aby jí tak splatili dluh, protože jim přinesla dary. Když jim tedy vysvětlila pravý význam jejich příběhu, museli jí vyprávět další, aby se s ní vy-

rovnali. Učinili tak ale váhavě, neboť příběh je dar, jež není lehké věnovat cizinci.

Druhý příběh zněl následovně.

Na počátku existovalo jediné jsoucné, jehož jméno znělo To, co jest beze jména. Bezejmenné jsoucné bylo nekonečné, nerozlišené a pouze v tichosti spočívalo a čekalo. Na tom místě nebyla tma, protože neexistovalo světlo.

Bezejmenné jsoucné pomalu omrzela vlastní existence. Proneslo do nicoty: Kdo jsem? Ale nedostalo odpověď, protože žádné jiné jsoucné nebylo. I pravilo si pro sebe: Být sám je břemeno. Rozdělím se a vytvořím si společníky.

A Bezejmenné jsoucné se sebralo a začalo se prudce roztahovat do všech stran a přitom se ztenčovalo. Nastala největší dosud známá exploze a z úlomků jsoucna se zrodili lidé, zvířata a hvězdy.

A proto kdykoli nyní dopadne světlo na vodní hladinu, muž vystřelí na jiného muže šíp nebo matka zvedne do náruče dítě. Kdysi bezejmenné jsoucné si tím dává velice malou část odpovědi na otázku: Kdo jsem?

A přitom se Kdysi bezejmenné jsoucné rozpíná pořád dál, natahuje se za horizont všeho, co víme, i všeho, co nevíme, a rozlamuje se na stále menší a menší úlomky, jemné jako vodní tříšť, když vlna udeří o skalnatý břeh. Ale co hledá a kam směřuje, nedokáže říct nikdo.

Viděl jsem, jak je Íša nadšená i druhým příběhem; chtěla Kihům povědět, že se v něm ve skutečnosti vypráví o zrodu vesmíru – ale zadržel jsem ji. Kihům nesejde na tom, co je skutečné a co ne. Pro ně jsou to všechno jen příběhy a zase další příběhy a v jejich vesmíru je dost místa pro všechny.

Později se mne Íša zeptala:

„Jak mohli Kihové zapomenout, že kdysi létali mezi hvězdami? Ty dva příběhy obsahují základ veškerých věd – jsou to zamaskované vigján-šastry. Jak může být paměť tak nespolehlivá?“

Skousla siret; vím, že v tu chvíli myslela na vlastní ztracenou minulost. I v mém životě jsou mezery, které neumím vyplnit.

Příhody v *Kathásaritságaře* se těmito legendám Kihů v ničem nepodobají. Královna Súrjavatí byla vážného založení, trávila mnoho času rozjímáním o bohu Šivovi. Abych ji rozptýlil v jejím soužení, vybíral jsem historky o obyčejných, chybujících smrtelnících a božstvech: o nevěrných ženách, o nebežtanských vidjádharech schopných měnit svou podobu, o nebezpečných i laskavých obyvatelích pralesů. Traduje se, že tyto historky jako první vyprávěl sám Šiva. Jsou úplně jiné než legendy, které přechovávají Kihové.

Íša se toho musí tolik naučit! Je to nepřístupná žena, právě tak jako Súrjavatí. Skrývá svou bolest před světem, jak nejlépe dovede. Její kontakty s Kihy jsou odměřené, jedná s nimi téměř chladně. Kdybych byl na jejím místě já, šel bych za nimi do jejich příbytků, žil s nimi, naslouchal jejich klevetám. Zjistil bych, kdo koho miluje, jaké radosti a strasti prožívají v tom či onom ročním období, které klany na sebe nevraží. Kosmická dramata mezi bohy a bájnými hrdiny mne nikdy příliš nezajímala.

Třetí legenda Kihů je však od prvních dvou velice odlišná. Sám nevím, co si o ní mám myslet.

Kdysi, za časů temnoty, zabloudil jeden muž na pláž, kde spatřil oheň. I přišel blíž a shledal, že ten oheň je jiný muž, celý ze světla, který se na pláži otáčí dokola jako opilý. První

muž, zahřátý horkem, jež z ohniváka sálalo, se s ním chtěl pustit do řeči, ale ohnivák si ho vůbec nevšímal. Pořád se točil v kruhu a první muž nepřestával vykřikovat otázky a přitom se otáčel spolu s ohnivákem, aby mu viděl do tváře. Byli tam s nimi i tři bodaví komáři, kteří se neodvažovali štípnout ohniváka, ale rádi by se přísáli k tvářím toho druhého muže. Neustále kolem něj poletovali, a přestože je od sebe odháněl máváním, pokaždé se mu schovali za zády, až na ně zapomněl, a pak kolem něj začali kroužit nanovo a štípat ho.

A dál?

Dál nic. Celá pětice je pořád ještě na té pláži, dál tam potmě krouží a tancuje.

Íša soudí, že tato legenda je mladšího původu. Domnívá se, že předkové Kihů pocházeli ze světa se třemi měsíci. Jejich svět plul osamoceně vesmírem, dokud nenarazil na hvězdu, která si ho k sobě přitáhla. Slyšel jsem, že takové světy existují, planety, které bloudí nebem jako ovce bez pastýře. Není tak vzácné, že si je nějaké slunce přisvojí. Tuhle legendu vyprávělo Íše dítě, holčička, která se za námi potají rozběhla, když už jsme odcházeli. Chtěla nám něco darovat a tohle bylo všechno, co měla.

Pokud má Íša pravdu, pak nám Kihové své legendy vyprávěly ve špatném pořadí. Seřadte si je takto: zrození vesmíru, zrození jejich hvězd, vznik jejich světa.

Jenže tyto prastaré legendy mají tolik skrytých významů, jako je na nebi hvězd. Přikloní-li se člověk k jedné interpretaci, pak nic nepochopil. Vezměte si ten druhý příběh. Mohl by být stejně tak převyprávěním jedné filozofické ideje ze starých indoárijských textů zvaných upanišady jako obrazným vyjádřením kosmologické teorie o vzniku vesmíru. Ve svém předchozím životě jsem byl vzdělaný v sanskrtu.

Velkou měrou ovšem záleží na tom, co si z oněch příběhů vezmeme my sami. Jaký význam jim přisoudíme, jako když člověk na pláži nejprve najde jednu mušli, pak druhou, pak další a navléká je na šňůrku podle vlastního uvážení.

Povím vám začátek příběhu, který mi vznikl, když jsem si podle svého poskládal kižské legendy.

Na počátku Íša stvořila svět. Protože se chtěla poznat, rozdělila se na mnoho částí. Jednou z nich jsem i já, Sómadéva, básník a poutník. Navěky kolem sebe kroužíme, tvůrce a jeho výtvor...

Občas přemítám, zda jsem si Íšu vymyslel, tak jako si ona vytvořila mne. Jsme-li navzájem svými výtvary, utkaní pouze z látky vzájemných vyprávění.

Snad mají pravdu Kihové: svět je utvářen příběhy.

* * *

Probouzím se a shledávám, že se nacházím na onom kamenném balkonu vysoko nad zemí. Pozoruje mne královna. V hliněné míse mezi námi hoří věčný oheň – angíthi. Nad ním je na kovové tyči zavěšen černý kotlík s odvarem.

„Odvedlo tě to příliš daleko, můj básníku?“ ptá se mě ustaraně. „Vyprávěl jsi mi o vzdálených světech a neuvěřitelných věcech. Chvillemi jsi užíval slov, jimž jsem nerozuměla. Byl to zábavný příběh. Ale já si přeji pouze kratičce nahlédnout, co se má stát v několika málo dnech, a ne za celé věky. Chci vědět –“

Jsem zmatený. Když jsem prvně otevřel oči, myslel jsem, že vidím Íšu. Měl jsem za to, že jsem na lodi a že jí vyprávím